

memoárja pedig szülőhazája iránti nosztalgiával teli – egy olyan ország iránt, amit egyértelműen szeret, de ahol időnként még mindig úgy érzi magát, mintha nemkívánatos személy lenne.

(*The New York Times – Sunday Book Review*)

Gary Anderson¹⁷

Az ifjú Churchill és a tálibok

Con Coughlin: Churchill's First War: Young Winston at War with the Afghans (Thomas Dunne Books, 2014, 320 oldal) című könyvének bemutatása

Főellenségét, Adolf Hitlert kivéve talán nem is volt olyan vezető politikus a 20. században, aki annyi frontvonalbeli harcot látott, illetve élt volna át, mint a fiatal Winston Churchill. Con Coughlin kiváló új könyve az ifjú Winston első igazi csatájának krónikája, és emellett azt vizsgálja, hogy milyen hatással voltak az átélt tapasztalatok a Brit Birodalom történetének egyik legnagyobb vezetőjére.

Churchill már életének korai szakaszában megtervezte a jövőjét, és legendás céltudatosságával később elérte, sőt meg is haladta ambícióit. Addig azonban számos nehézségen és csalódáson kellett úrrá lennie. Az első ilyen kihívás a szülői felelőtlenség volt. Randolph és Jennie Churchillt a legnagyobb jóindulattal sem lehetett volna mintaszülőknek nevezni. Mindketten sorozatos házasságtörők voltak, az idősebb Churchill pedig elherdálta a családi vagyont szerencsejátékokon és „egyéb földi örömeikön”. Amikor Randolph-ot 46 éves korában elvitte a szifilisz, az ekkor húszéves Winston ígéretes politikai jövője és a családi vagyon egyaránt szertefoszlani látszott. Ennek ellenére a kis Winston imádta a szüleit, és apja

elhunyta után is támogatta anyját, egészen az asszony haláláig.

Winston apja táplálta fiának azt a vágyát, hogy katona legyen belőle, bár korántsem ugyanabból az okból, ami Winstont a katonai karrier irányába terelte. Randolph úgy gondolta, hogy a fia nem különösebben éles elméjű, és a katonai pályán kívül nemigen akad olyan szakma, amiben megállná a helyét. Az ifjú Churchill valóban meglehetősen közepes tanuló volt, egészen addig, amíg be nem került a híres Sandhurst Katonai Akadémiára. Apja akarata ellenére lovassági tisztnek jelentkezett. Mint általában, az idősebb Churchill most sem a fia jóléte miatt aggódott, hanem a lovak árát sokallta (ekkoriban ugyanis a fiatal lovastiszteknek a saját vagy a családjuk költségén kellett gondoskodniuk a lovaikról).

Churchill végül a brit birodalom egyik legjobb lovasezredéhez, a 4. Huszárezredhez (4th Queen's Own Hussars) csatlakozott, ahol kiváló fiatal tisztnek bizonyult. Teljesítette a feladatait, és már-már a kegyetlenségig agresszív volt a lovaspólóban. Ugyanakkor a hadsereg csak eszköz volt ahhoz, hogy a fiatal Churchill elérje a célját. A közvetlen és társaságkedvelő külső alatt az egyik leghidegebb és legszámítóbb eleme rejtőzött azok közül, amit a Brit Birodalom valaha is kitermelt magából.

Ha egy fiatal viktoriánus férfi a politikában akart karriert csinálni, a katonai dicsőség szükséges lépcsőfoknak számított. Churchill pedig született politikus volt: szüksége volt a háborúra és a dicsőségre, hogy feltornáshassa magát a ranglétra következő fokára. Churchill ezredét azonban a gyarmati India egy viszonylag csendes szegletébe vezényelték. A nyugalmas beosztás zsákutca volt az ambiciózus fiatalember szempontjából, ezért minden erejét latba vetve lobbizott, hogy legalább egy kisebb háborúban részt vehessen. Ilyenekből pedig sok volt Viktória királynő egész világra kiterjedő birodalmában, így minden reménye megvolt arra, hogy terveit egyszer valóra váltsa. Addig is igyekezett produktívan tölteni az idejét Indiában. Ha épp nem volt szolgálatban vagy nem játszott lovaspólót, történelmi tárgyú és klasszikus könyveket olvasott. Azokban az időkben teljesen elfogadhatónak számított, hogy

17 Gary Anderson az Egyesült Államok Tengerészgyalogységának nyugalmazott ezredese. Jelenleg a George Washington Egyetem keretén belül működő Elliot School of International Affairs docense.

a fiatal tisztek fizetett szabadságra menjenek és haditudósítókként tevékenykedjenek. Churchill is élt a lehetőséggel, és egyik tisztársával együtt 1895-ben Kubába utazott, hogy megfigyelőként, illetve haditudósítóként beszámoljon a kubai gerillák és a spanyolok közötti harcról.

Végül Afganisztánban találta meg a maga háborúját. A nagy áttörés akkor jött el, amikor az édesanyja segítette elintézni, hogy a 22 éves Winston csatlakozhasson a malakandi hadsereghez (Malakand Field Force), amit 1897-ben a mai India és Pakisztán határán (akkoriban Afganisztán és India északnyugati határvidéke között) élő lázadó pastu törzsek elleni büntetőexpedícióhoz állítottak össze. Churchill nemcsak a sereg egyik ifjú tisztje volt, hanem haditudósítóként is dolgozott: a *Daily Telegraph* számára írt tudósításokat, és háborús élményei alapján 1898 márciusában megjelentette élete első könyvét *The Story of the Malakand Field Force: An Episode of Frontier War* címmel.

Coughlin könyvének csúcspontja a Shahi-Tanginál vívott csata, ahol Churchill majdnem meghalt egy tüzharc során. De nem így történt, és nevét hősiessége miatt végül „megemlítették a sürgönyökben” (azaz a hadvezérek által Angliába küldött jelentésekben, ami majdnem akkora megtiszteltetésnek számított, mintha kitüntetését kapott volna). Bár sokkal ismertebbé vált a második búr háború (1899–1902) idején Dél-Afrikában átélt kalandjai miatt, Churchill már ekkor nevet szerzett magának katona-újságíróként, ami kitűnő ugródeszka volt a későbbi politikai karrierjéhez.

Con Coughlin maga is kiváló újságíró, író és közélet-szakértő. Kihívás volt számára, hogy Churchill életének egy ilyen rövid időszakával egy egész könyvet megtöltsön, de az eredmény végül egy lenyűgöző portré lett egy fiatal férfiról, aki tudta, hogy mit akar az életben, és nekivágott, hogy elérje azt azzal a kíméletlenséggel és eltökéltséggel, ami később majd legendává teszi.

A könyv különösen érdekes lehet azok számára, akik harcoltak a legutóbbi afgán háborúban. A mai tálibok ugyanis gyakorlatilag azoknak a táliboknak a leszármazottai, akik ellen annak idején Churchill is harcolt.

(*Washington Times*)

Maggy King

Delhi varázsa és valósága

Rana Dasgupta: Capital: A Portrait of Twenty-First Century Delhi (Canongate Books Ltd., 2014, 512 oldal) című könyvének bemutatása

„Delhi még mindig varázserejű név,” jegyezte meg Lord Harding, az indiai brit alkirály 1911-ben a császári Rádzs leendő fővárosának helyéről folyó viták közben. Rana Dasgupta olvasmányos, szórakoztató és személyes hangvételű portrét fest a városról *Capital: A Portrait of Twenty-First Century Delhi (Főváros: A 21. századi Delhi portréja)* című könyvében, amiből kiderül, hogy a város magnetikus jellege – a társadalmi keretek összeomlása, illetve a kollektív emlékezet eltörlése ellenére – még ma, száz év elteltével is érezhető.

Dasgupta 2000 végén érkezett Delhibe New Yorkból egyetlen bőrönddel és egy jegyzetfüzettel. Eredeti szándéka szerint mindössze hat hónapot akart az indiai fővárosban tölteni; addig maradt volna, amíg első regényét befejezi. Ma, tizennégy évvel később még mindig Delhiben van, azaz átélte annak az időszaknak a legnagyobb részét, ami a kilencvenes évek közepén az indiai gazdasági nyitással kezdődött. Ezek az évek mélyreható, egymást szinte szédítő sebességgel követő változásokat hoztak, mérhetetlen gazdagsághoz juttatva a keveseket a halom csúcán, és növekvő nélkülözésre kárthatatva a társadalom alján élőket. Dasgupta belemélyedt a megalopolisz pszichéjébe, amiben a „prófécia és lehetőség örvényét [...] a kor nagy olvasztótégelyeinek egyikét” látta.

Rana Dasgupta egy olyan kívülálló szemével nézi a várost, aki Angliában született és tanult, de kolkatai születésű apja révén mégis érzéke van az észak-indiai kultúrához. A könyv megírása közben számtalan delhiben élő emberrel beszélgetett, a védett luxusban élő újdonsült milliomosoktól kezdve az életüket a leglepustaltabb nyomorregyedekben tengető nőig bezárólag. Beszélgetőpartnerei között vannak kábítószer-kereskedők, magas rangú kormányzati tisztviselők, globális ambíciókkal rendelkező fiatal vállalkozók, orvosi műhiba áldozatai, egy szelídebb múlt nemzedékének néhány túlélője, sőt egy Párizsban befutott divattervező is.